

2007.09.14.
Kuczi Tibor

Polányi (1880-1964)

- a piac szervezi a gazdaságot?
- elkülönülten termelő egyének → hogyan oldható meg, hogy mindenkinek jusson e javakból?

E.P.Thomson – morális ökonómia // Anglia → árszabályozás

- a piac közvetítése nélkül is létezik a javak áramlása
- a háztartások önellátóságra rendezkedtek be (szokásrend alapján a javak elosztása)
- vagy: kizsákmányolás, kényszerítés
→ intézmények¹ szolgáltatják a társadalomban a javak áramoltatását

Hogyan alakul ki a tartós munkamegosztás?

- létezik intézmény, mely a specializálódásból adódó problémákat megoldja (**adok-kapok**)

Gazdasági cselekvések jellegzetességei

- haszonmaximalizáló, racionális fogyasztók
- racionalitás megléte: preferenciasorrend felállítása (célracionalitás, melyhez eszközök kellenek)
- választás: eszközök / célok közül
- **ritkasági posztulátum**: a megvalósítandó célhoz nincs elég eszköz
- **paradoxon**: anyagi bőség – eszközök elégtelensége (csak a piac által szervezett gazdaságokban)
- gazdaság:
 1. formális – a ritkasági szituációk által diktált helyzetek sorozata; árszabályozó piacra vonatkozik
 2. szubsztantív – szükségletkielégítő tevékenységek; ember és természet közötti viszony
- beágyazottság: piactgazdaságon kívüli gazdaságok tevékenysége nem gazdasági céllal létrejött intézményekben zajlik (pl. rokonság – komaság)
 hagyomány
 szokás
 vallás
 (→ érzelmi rac.?)
- kiágyazott intézmények: gazdasági élet szervezésére létrejött intézmények

Integrációs formák – összekapcsolódás, rendszeralkotás

1.) **reciprocitás** (ajándék, csere)

ajándék: szimmetrikus helyzetben lévő emberek ajándékoznak egymásnak

- illik viszonzni
- minél rövidebb idő alatt történik meg a viszonzás, annál közelebb vagyunk a piactgazdasághoz
- nem mindig állnak párban: társadalmi körön belül áramlanak az ajándékok ($a \rightarrow b$, $b \rightarrow c$, $c \rightarrow a$ ~kapcsolatháló(k))

¹ állandósult emberi viszonyok (pl. rokonság); szokások közül kiemelkedik a szokásjog

az ajándékozás célja (nem gazdasági): kapcsolatok megerősítése, presztízsszerzés, másik jóindulatának megnyerése, jogszokás (pl. fiúk nővérük családjának)

→ kulakereskedelem // B. Malinowski

É-ről: nyaklánc, D-ről: karperec

kulapárok – rendszeresen megajándékozták egymást; illett továbbadni (bizalom!)

- más javakkal is folytattak cserét → szigetek *specializációja*

2.) *redistribúció*

- javak begyűjtése és újraelosztása
- szükséges egy *központ*
- *specializálódásra adott válasz*
- pl. ókori birodalom: specializálódás népcsoportonként; karácsonyi ajándékozás húzás (garancia beépítése)

3.) *piacgazdaság*

- elkülönült termelők
- piaci *árjelzésre* reagálnak

→ minden gazdaságban van egy domináns integrációs forma

Szeminárium

Kiss Márta, Perpék Éva

2 zh: 100 pont

10 olvasmányellenőrző dolgozat: 50 pont

„kiselőadás”: 10 pont

2 házi feladat (interjú, megfigyelés; saját kutatás): 20-20 pont

alrendszerek:

- vallás
- politika
- hagyomány
- kultúra
- szokás, szokásjog
- társadalmi berendezkedés
- ezekbe beágyazott gazdaság
- ember és környezete közötti kölcsönhatás
- a gazdaság intézményesített folyamat*

* folyamat:

elhelyezési mozgások (az anyagok térben helyet változtatnak)

- szállítás
- termelés

elsajátítási mozgások (az anyagok gazdát cserélnek)

- javak forgalma (tranzakciók)
- javak adminisztrációja rendelkezések következtében (pl. banki pénz)

Intézményesítettség: állandósult emberi viszonyok léte

- bizalom, garancia, kockázatok csökkentése
- stabilitást ad akár egy egész társadalomnak
- tőke, bér munka, szakma
- beágyazódás

- reciprocitás (szimmetrikus csoportok között ajándék- és szívességcsere), redisztribúció (kp-i hatalom kell hozzá, javak begyűjtése és újraelosztása²), csere (áruccsere)
 - áruccsere → árszabályozó piac keretében (ma: pénz)
 - helyet cserél (operacionális csere)
 - gazdát cserél (integratív csere – alku alakítja; decizionált csere – előre meghatározott cserearányok)

² visszaosztás módjai: jegyrendszer, egyentermékek; irreális elvárások (beszolgáltatni rizst, dohányt, stb); kapun belüli munkanélküliség